

1 Įrodinėjimo pareiga

1.1 Kokios yra įrodinėjimo pareigos paskirstymo taisyklės?

Pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą įrodinėjimo pareiga tenka bylos šalims. Šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atskirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių šio Kodekso nustatyta tvarka nereikia įrodinėti.

Civilinės bylos visuose teismuose nagrinėjamos laikantis rungimosi principo. Kiekviena šalis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiamasi kaip savo reikalavimų ar atskirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti.

1.2 Ar yra normų, atleidžiančių nuo pareigos įrodyti tam tikrus faktus? Kokiais atvejais? Ar galima tam tikrą teisinę prielaidą paneigti pateikiant įrodymus?

Taip, tokios taisyklės yra ir jos nurodytos Organizavimo ir civilinio proceso kodekso 627 ir tolesniuose straipsniuose. 627 straipsnyje minimi dokumentai, kurių tikrumo įrodyti nereikia, jeigu tai yra aišku iš jų teksto, be kita ko:

Maltos vyriausybės dokumentai, pasirašyti ministro ar juos parengusio departamento vadovo, arba, jo nesant, jo pavaduotojo, padėjėjo ar kito pasirašyti tokius dokumentus įgalioto žemesnio rango pareigūno;

bet kurio Maltos vyriausybės departamento registrai;

visi kompetentingų valdžios institucijų pasirašyti viešieji dokumentai, įtraukti į valstybinį leidinį;

Maltos vyriausybės įgaliojimu išspausdinti ir tinkamai paskelbti Maltos vyriausybės aktai;

Maltos teisingumo teismų ir bažnyčios teismų dokumentai ir registrai;

Viešojo registro tarnybos ir Žemės registro išduoti liudijimai;

Civilinių bylų teismo pirmųjų rūmų leidimu išduoti jūrų protestai;

kiti Krovinių laivų prekybos įstatyme minimi dokumentai (įskaitant kanclerio ar kito įgalioto pareigūno pasirašytus registracijos liudijimus ir visus kitus kanclerio ar kito įgalioto pareigūno pasirašytame registracijos liudijime įrašytus dalykus).

Galima pateikti ir kitus dokumentus, kurių turiniui įrodinėjimo pareiga netaikoma, tačiau būtina įrodyti jų tikrumą, įskaitant:

pagal įstatymą ar vyriausybės leidžiamus bet kokios įstaigos ar valstybinės organizacijos dokumentus ir registrus;

parapijų aktus ir registrus, susijusius su gimimu, santuoka ir mirtimi, ir pagal įstatymą dalyvaujant parapijos dvasininkui patvirtintus dokumentus;

Maltos valstybinių notarų dokumentus ir registrus;

prekiautojų pagal įstatymą tvarkomas apskaitos knygas, atsižvelgiant tik į komercinio pobūdžio susitarimus ar sandorius;

valstybės maklerių pagal įstatymą tvarkomas apskaitos knygas, atsižvelgiant tik į sutarties šalių komercinio pobūdžio santykius.

Galima teikti įrodymus, paneigiančius tokių dokumentų turinį.

Be minėtų dokumentų, Maltos įstatymų 16 skyriuje, Civiliniame kodekse reglamentuota dar viena prielaida, kad susituokusiems tėvams gimęs vaikas yra žmonos vyro vaikas. Šios teisinės prielaidos negaliojimas gali būti įrodytas civilinių bylų teismui (šeimos bylų skyriui) pateikiant priesaika patvirtintą pareiškimą ir šios prielaidos negaliojimo įrodymus.

1.3 Kiek teismas turi būti įsitikinęs tam tikro fakto egzistavimu, kad galėtų juo pagrįsti savo sprendimą?

Kad civilinėse bylose būtų priimtas sprendimas, teismas turi būti įsitikinęs, kad atsižvelgiant į tikėtinas aplinkybes yra pateikta pakankamai įrodymų.

2 Įrodymų rinkimas

2.1 Ar įrodymai visuomet renkami šalies prašymu, ar tam tikrais atvejais teisėjas įrodymus gali rinkti ir savo iniciatyva?

Teismo byloje kiekviena šalis, nepaisant jos interesų, gali liudyti savo asmeniniu prašymu, kitos byloje dalyvaujančios šalies prašymu arba jeigu teismas iškviečia ją liudyti savo iniciatyva. Kai bylos nagrinėjimas pradedamas pateikiant priesaika patvirtintą pareiškimą, reikia sudaryti liudytojų sąrašą. Tas pats taikoma priesaika patvirtintam atsiliepimui – privaloma į jį įtraukti liudytojų sąrašą. Jeigu šaliai prireikia šaukti sąrašė nenurodytą liudytoją, būtina pateikti atitinkamą pareiškimą.

2.2 Jeigu šalies prašymas rinkti įrodymus patenkinamas, kokie veiksmai atliekami toliau?

Teismui patenkinus prašymą dėl įrodymų rinkimo, liudytojai šaukiami atvykti į teismą įteikiant šaukimą, išduotą įrodymus norinčiai pateikti šaliai pateikus prašymą. Prašymai išduoti šį šaukimą į teismą Maltos magistratų teisme ir žemesnės jurisdikcijos Gozo magistratų teisme gali būti pateikiami žodžiu.

2.3 Kokiais atvejais teismas gali atmesti šalies prašymą gauti įrodymus?

Teismas gali atmesti šalies pateiktą prašymą apklausti liudytoją, jei jis yra advokatas, įgaliotinis arba dvasininkas. Be to, paprastai posėdyje dalyvaujantis asmuo negali būti šaukiamas būti liudytojas toje pačioje byloje. Tačiau tam tikrose bylose teismui leidžiama taikyti šią taisyklę savo nuožiūra, jeigu tam yra pagrįstų priežasčių. Taip pat yra specialūs įstatymai, kuriais reglamentuojama valstybės ir tarnybinė paslaptis ir kuriais draudžiama atskleisti slaptą ir konfidencialią informaciją. Be to, prašymas gali būti atmestas, jeigu teismas nutaria, kad liudytojas nėra reikšmingas bylai.

2.4 Kokios būna įrodinėjimo priemonės?

Įrodymus galima pateikti trimis būdais: pateikiant dokumentus, žodžiu ir pateikiant rašytinius priesaika patvirtintus pareiškimus.

2.5 Kaip gaunami liudytojų parodymai? Ar ekspertų įrodymai gaunami kita tvarka? Kokia tvarka teikiami rašytiniai įrodymai ir eksperto išvados (nuomonės)?

Paprastai nagrinėjant bylą liudytojų apklausa vykdoma žodžiu viešame teismo posėdyje. Tačiau įstatyme numatyti ir kiti galimi įrodymų rinkimo būdai: rašytiniu priesaika patvirtintu pareiškimu pateikti įrodymus gali ir Maltoje, ir užsienyje gyvenantys liudytojai;

jeigu asmuo ketina išvykti iš Maltos, serga ar yra pagyvenęs, iki bylos nagrinėjimo gali mirti ar tapti neveiksnus arba negali atvykti į posėdį, teismas gali paskirti asmens parodymus išklauskiantį teismo įgaliotinį. Tokiu atveju liudytojui skirti klausimai ir jo atsakymai turi būti surašyti raštu, o liudytojas turi pasirašyti parodymus arba vietoj parašo padėti kryželį;

teismas taip pat gali paskirti papildomą teisėją išklausti tam tikro liudytojo, jeigu šis liudytojas dėl amžiaus negali išeiti iš namų;

jeigu liudytojas gyvena užsienyje, advokatas gali prašyti, kad Maltos teismas pavestų kitos šalies teisėsaugos institucijoms apklausti toje šalyje esantį liudytoją – liudytoją apklausti prašanti šalis turi raštu pateikti klausimus ir nurodyti apklausiant liudytoją jo vardu pasirodysiančio asmens vardą, pavardę ir adresą;

jeigu teismui atrodo tinkama, jis gali leisti liudytojui pateikti įrodymus garso arba vaizdo įrašų forma;

teismas gali įpareigoti teisės ekspertus ir suteikti jiems teisę išklaudyti liudytojus ir priimti priesaikas.

Jeigu parodymų išklaudyti skiriamas teisės ekspertas, jis turi teisę naudotis teismo turimomis priemonėmis.

2.6 Ar tam tikros įrodinėjimo priemonės yra svaresnės už kitas?

Visos įrodinėjimo priemonės laikomos vienodai svarbiomis.

2.7 Ar tam tikri faktai turi būti įrodyti tik tam tikromis įrodinėjimo priemonėmis?

Ne, tačiau visuomet turi būti pateikiami geriausi įrodymai.

2.8 Ar įstatyme nustatyta liudytojų pareiga duoti parodymus?

Taip, visi į teismą pašaukti liudytojai privalo duoti parodymus. Tačiau negalima liudytojo versti atsakyti į klausimus, jeigu dėl to jam gali grėsti baudžiamasis persekiojimas.

2.9 Kokiais atvejais jie gali atsisakyti duoti parodymus?

Bet kurios byloje dalyvaujančios šalies sutuoktinis laikomas kompetentingu liudytoju ir vienos iš šalių prašymu gali būti priverstas duoti parodymus byloje.

Tačiau vienas sutuoktinis negali būti priverstas atskleisti to, ką kitas sutuoktinis galėjo konfidencialiai pasakyti jam gyvenant susituokus, be to, sutuoktinis negali būti verčiamas atsakyti į klausimus, dėl kurių jo sutuoktiniui gali grėsti baudžiamasis persekiojimas.

Kitos išimtys dėl bylos faktinių aplinkybių gali būti taikomos advokatams, įgaliotiniams ar dvasininkams. Tačiau advokatui ar įgaliotiniui gavus kliento sutikimą arba dvasininkui gavus išpažintį atlikusio asmens sutikimą, jie gali būti apklausti dėl jiems patikėtos informacijos (gavus sutikimą): advokatas ar įgaliotinis – dėl kliento jiems patikėtos informacijos, susijusios su byla, ir dvasininkas – dėl faktinių aplinkybių, apie kurias jis sužino klausykoje arba per išpažintį.

Apskaitininkai, gydytojai, socialiniai darbuotojai, psichologai ir santuokos konsultantai negali būti verčiami atskleisti jiems klientų pateiktos informacijos, kai tai laikoma profesine paslaptimi arba jeigu jie šią informaciją sužinojo eidami profesines pareigas, išskyrus tuos atvejus, kai yra teismo nurodymas. Ši teisė taip pat taikoma tokią slaptą informaciją įpareigotam perteikti vertėjui.

Profesinės paslapties saistomas liudytojas negali atskleisti paslapties ar konfidencialios informacijos, išskyrus tam tikras aplinkybes, remiantis bylai taikoma tam tikra teise.

2.10 Ar atsisakęs liudyti asmuo gali būti nubaustas arba priverstas duoti parodymus?

Jeigu liudytojui deramai įteiktas šaukimas ir jis neatvyksta į teismą, jis apkaltinamas nepaklusimu teismo sprendimui ir yra nedelsiant nuteisiamas ir nubaudžiamas. Teismas, išdavęs atvesdinimo arba arešto orderį, gali priversti liudytoją atvykti į teismą ir liudyti kitame posėdyje. Tačiau teismas gali panaikinti paskirtą baudą, jeigu liudytojas nurodo pagrįstas neatvykimo į teismą priežastis.

2.11 Ar yra asmenų, iš kurių negali būti gaunami įrodymai?

Bet kuris psichiškai sveikas asmuo, jeigu jo gebėjimams netaikoma jokių išimčių, gali liudyti. Gali liudyti bet kokio amžiaus asmuo, jeigu tik jis suvokia, kad duoti melagingus parodymus yra neteisėta.

2.12 Kokį vaidmenį atlieka teisėjas ir šalis apklausiant liudytoją? Kokiomis sąlygomis liudytoją galima apklausti per vaizdo konferenciją ar naudojant kitas technologijas?

Per apklausą arba kryžminę apklausą teismas gali užduoti liudytojui bet kokį klausimą, kurį teismas laiko reikalingu ar tikslingu. Tačiau kiekviena byloje dalyvaujanti šalis, nepaisant jos interesų, gali liudyti savo arba kitos byloje dalyvaujančios šalies prašymu arba teismui išskvietus ją liudyti savo iniciatyva.

Kai byla susijusi su nepilnamečiais asmenimis, teisėjas paprastai išklauso nepilnamečių uždaramame posėdyje arba nepilnamečiui išklaudyti paskiriamas vaiko teisių apsaugos atstovas.

Užsienyje gyvenantys liudytojai gali būti išklaudyti per vaizdo konferenciją.

3 Įrodymų vertinimas

3.1 Ar teismui priimant sprendimą taikomi apribojimai, jeigu šalis įrodymus gavo neteisėtai?

Jeigu įrodymai surinkti teisėtai, teismui nėra jokių kliūčių priimti sprendimą. Vienintelė išimtis paprastai taikoma tuomet, jeigu teismas nepripažįsta įrodymų, susijusių su faktinėmis aplinkybėmis, apie kurias liudytojas teigia sužinojęs iš kitų asmenų, ar faktinėmis aplinkybėmis, kurias nurodė kiti asmenys, kuriuos atitinkamai galima pašaukti liudyti.

3.2 Ar mano parodymai bus laikomi įrodymais, jeigu esu bylos šalis?

Taip, šaliai leidžiama teikti pareiškimus byloje.

Paskutinis naujinimas: 22/03/2017

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.